

Секція Право	
УДК 349.3 : 355.01	
Дата першого надходження статті до видання	2026-02-02
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-02-10
Дата публікації/оприлюднення	2026-02-15

Юридичні гарантії права на соціальне страхування самозайнятих осіб в умовах дії правового режиму воєнного стану

Науковий керівник: Остапенко Л. О.

Професор кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту права,
Психології та інноваційної освіти, доцент
Національний університет «Львівська Політехніка»
Доктор юридичних наук

Ноцька Д. Д.

Студентка IV курсу бакалаврату Навчально-наукового
Інституту права, психології та інноваційної освіти
Національний університет «Львівська Політехніка»
e-mail: daryna.notska.pv.2022@lpnu.ua

Хомічук В. М.

Студентка IV курсу бакалаврату Навчально-наукового
Інституту права, психології та інноваційної освіти
Національний університет «Львівська Політехніка»
e-mail: viktoriia.khomichek.pv.2022@lpnu.ua

Анотація. Метою статті є комплексне дослідження юридичних гарантій права на соціальне страхування самозайнятих осіб в умовах правового режиму воєнного стану в Україні, виявлення прогалин у нормативному регулюванні та розроблення пропозицій щодо їх усунення.

Дослідження проведено з використанням діалектичного, формально-юридичного, порівняльно-правового, системного та історико-правового методів. Нормативну основу склали Конституція України, Закон України «Про збір та облік єдиного внеску», Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», акти воєнного законодавства та міжнародні стандарти.

У результаті дослідження встановлено, що тимчасове звільнення самозайнятих від сплати ЄСВ, запроваджене з березня 2022 року, хоча й сприяло збереженню бізнесу, суттєво послабило їхні страхові гарантії. Виявлено формування значних «пенсійних прогалин», порушення принципу еквівалентності внесків і виплат, а також посилення нерівності між самозайнятими особами та найманими працівниками. Доведено відсутність ефективних механізмів збереження страхового стажу за період воєнного стану, складність доступу до допомоги по безробіттю та недостатній захист професійних ризиків самозайнятих.

Наукова новизна полягає в авторській концепції «воєнного страхового стажу» та комплексі пропозицій щодо запровадження програм державного співфінансування ЄСВ, удосконалення добровільного страхування та прийняття спеціального закону про соціальний захист самозайнятих осіб або відповідного розділу в Соціальному кодексі.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання його результатів для вдосконалення чинного законодавства, формування державної політики підтримки самозайнятості у воєнний та післявоєнний періоди, а також у правозастосовній діяльності Пенсійного фонду та Мінсоцполітики.

Ключові слова: самозайняті особи, соціальне страхування, єдиний внесок, воєнний стан, страховий стаж, пенсійні прогалини, соціальний захист, юридичні гарантії, добровільне страхування, післявоєнне відновлення.

Legal guarantees of the right to social insurance of self-employed persons under the conditions of the legal regime of martial law

Abstract. The purpose of the article is a comprehensive study of the legal guarantees of the right to social insurance of self-employed persons under the legal regime of martial law in Ukraine, identification of gaps in legal regulation and development of proposals for their elimination.

The study was conducted using dialectical, formal-legal, comparative-legal, systemic and historical-legal methods. The normative basis includes the Constitution of Ukraine, the Law on the Unified Contribution, the Law on Mandatory State Pension Insurance, acts of martial law and international social protection standards.

The results of the study show that the temporary exemption of self-employed persons from paying the unified social contribution, introduced in March 2022, although it helped preserve business, significantly weakened their insurance guarantees. The formation of significant “pension gaps”, violation of the principle of equivalence of contributions and benefits, and increased inequality between self-employed and employed persons were revealed. The lack of effective mechanisms for preserving insurance seniority during martial law, difficulties in accessing unemployment benefits and insufficient protection of occupational risks for self-employed persons were proven.

The scientific novelty lies in the author’s concept of “martial law insurance seniority” and a set of proposals for the introduction of state co-financing programs for the unified contribution, improvement of voluntary insurance and the adoption of a special law on social protection of self-employed persons or a relevant section in the Social Code of Ukraine.

The practical significance of the study consists in the possibility of using its results to improve current legislation, form state policy to support self-employment during martial law and post-war periods, as well as in the law enforcement activities of the Pension Fund and the Ministry of Social Policy.

Keywords: self-employed persons, social insurance, unified contribution, martial law, insurance seniority, pension gaps, social protection, legal guarantees, voluntary insurance, post-war recovery.

Вступ

Актуальність проблеми. Тема юридичних гарантії права на соціальне страхування самозайнятих осіб в умовах воєнного стану є особливо актуальною для сучасної України. Повномасштабне вторгнення Росії суттєво дестабілізувало ринок праці, призвело до падіння доходів самозайнятих (ФОП, адвокатів, нотаріусів, лікарів приватної практики тощо) та створило значні ризики втрати страхового стажу. Тимчасове звільнення від сплати ЄСВ, запроваджене з березня 2022 року, допомогло зберегти бізнес, але одночасно послабило соціальний захист цієї категорії осіб, яка не має роботодавця і формує свої пенсійні та страхові права самостійно. Усе це загострює проблему забезпечення конституційного права на соціальний захист у кризових умовах.

Аналіз досліджень. Останніми роками питання соціального страхування самозайнятих активно досліджували українські науковці. Зокрема, О.В. Тищенко, І.В. Саленко, Ю.О. Русіна, О.В. Мульгіна, С. Сільченко та інші автори аналізували вплив воєнного стану на систему ЄСВ, проблеми збереження страхового стажу, фінансову стійкість соціальних фондів та зарубіжний досвід регулювання. Однак більшість досліджень зосереджена або на загальних питаннях соціального захисту, або на податкових пільгах, тоді як комплексний юридичний аналіз саме гарантій права на соціальне страхування самозайнятих у воєнний період залишається недостатньо розробленим.

Невирішеною частиною проблеми є відсутність ефективних правових механізмів збереження страхового стажу для самозайнятих, які скористалися пільгами, слабе стимулювання добровільного страхування, неузгодженість податкового та соціально-страхового законодавства, а також брак спеціальних гарантій для цієї категорії порівняно з найманими працівниками.

Метою статті є комплексне дослідження юридичних гарантій права самозайнятих осіб на соціальне страхування в умовах воєнного стану, виявлення прогалин у правовому регулюванні та розроблення пропозицій щодо його вдосконалення.

Наукова новизна полягає в системному аналізі впливу норм воєнного стану на соціально-страхові права самозайнятих, порівнянні їхнього статусу зі статусом найманих працівників та формулюванні конкретних законодавчих пропозицій, спрямованих на баланс між економічною підтримкою та збереженням соціальних гарантій.

Практичне значення результатів дослідження полягає в можливості їх використання при підготовці змін до законодавства про соціальне страхування, рекомендаціях для органів Пенсійного фонду та Мінсоцполітики, а також у формуванні державної політики щодо соціального захисту самозайнятих у воєнний та післявоєнний періоди.

Методологія

Дослідження базується на загальнонаукових і спеціально-юридичних методах пізнання, що дозволяє комплексно проаналізувати юридичні гарантії права на соціальне страхування самозайнятих осіб в умовах воєнного стану.

Методи дослідження. У роботі застосовано діалектичний метод для вивчення правових явищ у їхньому розвитку та взаємозв'язку з соціально-економічними процесами воєнного часу. Формально-юридичний (догматичний) метод використано для аналізу норм чинного законодавства, зокрема Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», законів про воєнний стан та внесених до них змін. Порівняльно-правовий метод застосовано для зіставлення українського регулювання з досвідом зарубіжних країн (Німеччина, Польща, країни Балтії). Історико-правовий метод допоміг простежити еволюцію статусу самозайнятих у системі соціального страхування. Системний метод забезпечив розгляд соціального страхування самозайнятих як єдиної взаємопов'язаної системи. Крім того, використано методи аналізу, синтезу, узагальнення та моделювання для формулювання пропозицій щодо вдосконалення законодавства.

Джерела даних. Нормативну базу становлять Конституція України, міжнародні акти (Європейська соціальна хартія, конвенції МОП), закони України (зокрема № 2464-VI, № 2136-IX, № 2105-IX), укази Президента, постанови Кабінету Міністрів та нормативні акти Пенсійного фонду України. Емпіричну основу склали статистичні дані Пенсійного фонду та Міністерства фінансів щодо сплати ЄСВ самозайнятими, судова практика (рішення Верховного Суду), матеріали правозастосовної діяльності органів соціального захисту. Доктринальну базу утворюють наукові праці українських і

зарубіжних авторів з трудового права, права соціального забезпечення та права воєнного часу.

Інструменти аналізу. Аналіз здійснювався шляхом систематизації нормативного матеріалу, критичного оцінювання ефективності правових норм, порівняння правових конструкцій «до» і «під час» воєнного стану, а також моделювання можливих варіантів законодавчих змін.

Обмеження дослідження. Дослідження обмежене чинним станом законодавства станом на березень 2026 року. Воєнний стан продовжується, тому окремі норми можуть зазнавати подальших змін. Крім того, обмежений доступ до повної статистики щодо фактичного охоплення самозайнятих соціальним страхуванням у прифронтових регіонах та серед внутрішньо переміщених осіб. У роботі не розглядаються детальні фінансово-економічні розрахунки стійкості фондів соціального страхування, оскільки це виходить за межі юридичного дослідження.

Результати

У сучасних умовах правового режиму воєнного стану в Україні проблема юридичних гарантій права на соціальне страхування самозайнятих осіб набуває особливої актуальності та практичної значущості. Самозайняті особи, до яких відносяться фізичні особи – підприємці (далі - ФОП), особи, що провадять незалежну професійну діяльність (адвокати, нотаріуси, приватні лікарі, аудитори, оцінювачі тощо), а також члени фермерських господарств, становлять значну частину економічно активного населення країни. За даними Державної служби статистики, до початку повномасштабного вторгнення їхня кількість перевищувала 1,8 млн осіб, а їхній внесок в економіку є суттєвим, особливо в сфері послуг, торгівлі, сільському господарстві та креативних індустріях [1; 7].

Особливість правового статусу самозайнятих полягає в їхньому дуалістичному становищі: одна й та сама особа одночасно виступає і як страхувальник (сплачує ЄСВ), і як застрахована особа (має право на соціальні виплати). Така конструкція суттєво відрізняє їх від найманих працівників і створює специфічні ризики в умовах кризи. Конституційне право на соціальний захист, закріплене в статті 46 Конституції України, для цієї категорії реалізується переважно через систему загальнообов'язкового державного соціального страхування, принципами якої є солідарність, еквівалентність та обов'язковість [2].

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації 24 лютого 2022 року кардинально змінило умови здійснення господарської діяльності самозайнятих. Руйнування виробничих потужностей, порушення логістичних ланцюгів, різке падіння споживчого попиту, масова внутрішня та зовнішня міграція, а також постійні обстріли в прифронтових регіонах призвели до значного скорочення доходів цієї категорії осіб. Багато самозайнятих були змушені повністю або частково призупинити діяльність, особливо в сферах HoReCa, торгівлі непродовольчими товарами, транспорту та будівництва [8].

У відповідь на ці виклики держава запровадила низку антикризових заходів. Одним із ключових стало тимчасове звільнення самозайнятих від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) за себе з 1 березня 2022 року до припинення або скасування воєнного стану та протягом дванадцяти місяців після його припинення (п. 9¹⁹ розділу VIII Закону України № 2464-VI) [3]. Ця пільга мала на меті підтримати підприємницьку активність і запобігти масовому закриттю бізнесу. За оцінками експертів, вона дозволила зберегти десятки тисяч суб'єктів господарювання. Однак водночас пільга створила суттєві ризики для системи соціального страхування [9].

Основоположним принципом соціального страхування є еквівалентність сплачених страхових внесків і майбутніх страхових виплат. Згідно зі статтею 24 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» до страхового стажу зараховуються лише ті періоди, за які повністю сплачено страхові внески. Відповідно, місяці та роки, протягом яких самозайняті не сплачували ЄСВ через пільгу, не включаються до страхового стажу. Це призводить до формування так званих «пенсійних прогалин», які особливо небезпечні для осіб передпенсійного віку (55–60 років), оскільки для призначення пенсії у 60 років у 2026 році необхідно мати щонайменше 33–35 років страхового стажу [4].

Крім пенсійного забезпечення, несплата ЄСВ негативно впливає на право самозайнятих на інші види соціальних виплат: допомогу по тимчасовій втраті працездатності, допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами, допомогу по безробіттю. Доступ до останньої для самозайнятих особливо ускладнений, оскільки вимагає припинення підприємницької діяльності та реєстрації в центрі зайнятості як безробітного, що в умовах нестабільності є досить обтяжливим [10].

Правове регулювання соціального страхування самозайнятих базується насамперед на Законі України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI. У мирний час самозайняті зобов'язані сплачувати ЄСВ у розмірі не менше мінімального страхового внеску (у 2026 році – приблизно 1902 грн на місяць залежно від розміру мінімальної заробітної плати). Під час дії воєнного стану сплата ЄСВ стала добровільною, що кардинально змінило правовий режим [3].

Порівняно з найманими працівниками самозайняті опинилися в значно гіршому становищі. За найманого працівника ЄСВ продовжує сплачувати роботодавець (з певними винятками), і стаж зараховується навіть у складних умовах. Самозайнятий же повністю несе ризик самотійно, що порушує принцип рівності у реалізації права на соціальний захист, гарантований статтею 46 Конституції України та Європейською соціальною хартією [5].

Додаткові гарантії були передбачені лише для окремих категорій. Для мобілізованих самозайнятих на період військової служби ЄСВ сплачується за рахунок держави з одночасним зарахуванням стажу. Для осіб, позбавлених особистої свободи внаслідок збройної агресії (полон), Законом № 4280-IX від 27.02.2025 встановлено сплату внесків за рахунок держави [4]. Однак ці норми не поширюються на більшість самозайнятих, які постраждали від війни опосередковано – через втрату майна, обладнання, клієнтської бази, переїзд як ВПО або значне падіння доходів.

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить про більш гнучкі та ефективні механізми захисту самозайнятих у кризові періоди. У Німеччині Соціальний кодекс (Sozialgesetzbuch) передбачає обов'язкове страхування самозайнятих із диференційованими ставками внесків та можливістю отримання державних субсидій на сплату внесків у випадку економічної кризи або зниження доходів. У Польщі під час пандемії COVID-19 та в умовах енергетичної кризи запроваджувалися програми співфінансування внесків для самозайнятих. Аналогічні механізми існують у країнах Балтії [6].

В Україні такі системні інструменти підтримки практично відсутні, що підкреслює необхідність глибокого реформування законодавства в цій сфері. З 2025–2026 років пільгу щодо добровільності сплати ЄСВ було частково скасовано нормативними актами про Державний бюджет. З початку 2026 року більшість самозайнятих знову зобов'язані сплачувати мінімальний внесок. Це відновлює страхові принципи, але створює додаткове фінансове навантаження на бізнес у період економічного відновлення, особливо в деокупованих, прифронтових та сільських регіонах [8; 10].

Таким чином, ключовими невирішеними проблемами залишаються: відсутність ефективних механізмів автоматичного чи пільгового зарахування страхового стажу за періоди воєнного стану; недостатнє правове стимулювання добровільної сплати внесків; складність реалізації права на допомогу по безробіттю; недостатнє регулювання професійних ризиків для незалежних професій; фрагментарність і несистемність нормативного регулювання, а також відсутність спеціального законодавчого акта, присвяченого соціальному захисту самозайнятих осіб [7; 8; 9; 10].

Для забезпечення реальних юридичних гарантій права на соціальне страхування самозайнятих у воєнний та післявоєнний періоди пропонується:

1. Запровадити механізм автоматичного або спрощеного зарахування страхового стажу за період воєнного стану для самозайнятих, які підтвердять суттєве зниження доходів через податкову звітність або відповідну заяву.

2. Розробити та впровадити державні програми часткового співфінансування ЄСВ для низькодоходних самозайнятих, ВПО та осіб, які здійснюють діяльність у регіонах з високим ризиком.

3. Удосконалити інститут добровільного страхування, передбачивши податкові стимули, бонуси до стажу та спрощені процедури.

4. Прийняти окремий Закон України «Про соціальний захист самозайнятих осіб» або спеціальний розділ у майбутньому Соціальному кодексі України.

5. Посилити цифровізацію послуг Пенсійного фонду України, запровадивши електронні кабінети з автоматичним розрахунком можливих виплат та стажу.

Реалізація запропонованих заходів дозволить досягти необхідного балансу між підтримкою підприємницької активності та збереженням страхових принципів соціального захисту. Без цього значна частина самозайнятих осіб після завершення воєнного стану ризикує опинитися за межею ефективного соціального захисту, що може призвести до зростання бідності серед економічно активного населення та загрожуватиме соціальній стабільності держави в післявоєнний період.

Самозайняті особи також стикаються зі значними труднощами у реалізації права на допомогу по безробіттю. Відповідно до законодавства, для отримання такої допомоги ФОП повинні повністю припинити підприємницьку діяльність та зареєструватися в центрі зайнятості, що в умовах воєнного стану є складним і часто економічно невиправданим кроком [11]. Крім того, низький рівень інформованості самозайнятих про свої права та складність процедурних механізмів призводять до того, що більшість з них навіть не намагаються скористатися цією формою підтримки [12].

Особливої уваги заслуговує питання захисту професійних ризиків самозайнятих. На відміну від найманих працівників, для яких діє система страхування від нещасних випадків на виробництві, самозайняті особи практично позбавлені ефективного захисту у разі професійного захворювання чи травми, отриманої під час здійснення незалежної діяльності в умовах воєнних ризиків. Це створює додаткове соціальне навантаження на державу в майбутньому [13]. Деякі автори справедливо зазначають, що відсутність спеціалізованих страхових продуктів для цієї категорії осіб є серйозною прогалиною в українській системі соціального страхування [14; 15].

Обговорення

Отримані результати дослідження свідчать, що правовий режим воєнного стану суттєво послабив юридичні гарантії права самозайнятих осіб на соціальне страхування. Тимчасове звільнення від сплати ЄСВ, запроваджене як антикризовий захід, хоча й допомогло зберегти підприємницьку активність, призвело до порушення ключового принципу еквівалентності внесків і страхових виплат. Самозайняті особи опинилися в особливо вразливому становищі порівняно з найманими працівниками: вони одночасно втрачали доходи та страхові права, оскільки періоди несплати внесків не

зараховувалися до страхового стажу. Це створило значні «пенсійні прогалини», ускладнило доступ до інших видів соціальних гарантій і порушило принцип рівності, закріплений у Конституції України.

Порівнюючи отримані висновки з позиціями інших науковців, слід зазначити як спільні риси, так і суттєві відмінності. Більшість досліджень (Нагайчук Н. Г., Русіна Ю. О., Мульгіна О. В.) правильно акцентують увагу на загальних проблемах фінансової стійкості соціальних фондів та необхідності адаптації законодавства до воєнних умов. Однак вони здебільшого розглядають систему соціального страхування в цілому або фокусуються на окремих аспектах (трудові права ФОП чи зарубіжний досвід). Запропонований у роботі комплексний юридичний аналіз саме гарантій права на соціальне страхування самозайнятих у воєнний період, з урахуванням їхнього дуалістичного статусу та конкретними законодавчими пропозиціями, виходить за межі попередніх досліджень.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше на рівні кандидатської (або наукової статті) здійснено системний аналіз впливу норм воєнного стану на весь комплекс соціально-страхових прав самозайнятих осіб. Запропоновано авторську концепцію «воєнного страхового стажу» – спеціального механізму часткового або повного зарахування періодів воєнного стану до страхового стажу за умови підтвердження втрати доходу. Також обґрунтовано необхідність прийняття окремого закону про соціальний захист самозайнятих або спеціального розділу в майбутньому Соціальному кодексі, розроблено рекомендації щодо державних програм співфінансування ЄСВ та стимулювання добровільного страхування. Ці положення розвивають теорію права соціального забезпечення в умовах надзвичайних станів і заповнюють існуючу прогалину в українській правовій науці.

Практичне значення роботи є досить широким. Результати можуть бути безпосередньо використані при підготовці змін до Закону № 2464-VI та Закону № 1058-IV, а також при розробці законопроектів щодо Соціального кодексу України. Органи державної влади (Пенсійний фонд України, Міністерство соціальної політики, Міністерство економіки) зможуть застосовувати напрацювання при формуванні політики підтримки самозайнятості в умовах воєнного та післявоєнного відновлення. Матеріали дослідження будуть корисними для адвокатів і суддів при вирішенні спорів щодо зарахування страхового стажу, а також для самих самозайнятих осіб як практичний орієнтир захисту своїх прав. Крім того, результати можуть використовуватися у навчальному процесі при викладанні дисциплін «Право соціального забезпечення», «Трудове право» та «Право воєнного стану».

Таким чином, проведене дослідження не лише інтерпретує чинні проблеми, а й пропонує реальні шляхи їх вирішення, сприяючи посиленню юридичних гарантій соціального захисту самозайнятих осіб в умовах воєнного стану та в період післявоєнної відбудови України.

Висновки

Проведене дослідження підтверджує, що правовий режим воєнного стану суттєво вплинув на рівень юридичних гарантій права на соціальне страхування самозайнятих осіб в Україні. Тимчасове звільнення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, запроваджене державою як антикризовий захід, дозволило зберегти значну частину підприємницької діяльності, проте водночас призвело до послаблення страхових гарантій, формування «пенсійних прогалин» і порушення принципу еквівалентності внесків та виплат. Самозайняті особи, які поєднують у своєму статусі страхувальника і застрахованої особи, виявилися однією з найбільш вразливих категорій населення в умовах війни, оскільки несуть повну особисту відповідальність за формування своїх соціальних прав.

У ході роботи встановлено, що чинне законодавство не містить достатніх компенсаторних механізмів, які б враховували специфіку дуалістичного статусу самозайнятих і особливості їхнього становища під час воєнного стану. Порівняно з найманими працівниками самозайняті перебувають у менш захищеному становищі, що суперечить конституційному принципу рівності у реалізації права на соціальний захист. Аналіз зарубіжного досвіду (Німеччина, Польща, країни Балтії) показав можливість використання більш гнучких інструментів – державних субсидій, співфінансування внесків та спеціальних програм підтримки самозайнятих у кризові періоди.

Для усунення виявлених прогалин запропоновано низку заходів: запровадження механізму «воєнного страхового стажу», розробку програм часткового співфінансування ЄСВ для низькодоходних самозайнятих та ВПО, удосконалення інституту добровільного страхування, а також прийняття спеціального нормативно-правового акта, присвяченого соціальному захисту самозайнятих осіб (або відповідного розділу в майбутньому Соціальному кодексі України). Реалізація цих пропозицій дозволить відновити баланс між економічною підтримкою підприємництва та збереженням страхових принципів системи соціального захисту.

Таким чином, посилення юридичних гарантій права на соціальне страхування самозайнятих осіб в умовах воєнного стану є не лише питанням захисту прав окремої категорії населення, а й важливим елементом забезпечення соціальної стабільності держави та успішного післявоєнного відновлення економіки України. Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на емпіричну оцінку ефективності запропонованих механізмів, а також на розробку комплексної моделі соціального захисту самозайнятих у надзвичайних умовах.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 8 липня 2010 р. № 2464-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 2–3. Ст. 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 р. № 1058-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 49–50. Ст. 376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо сплати єдиного внеску за осіб, позбавлених особистої свободи внаслідок агресії проти України» від 27 лютого 2025 р. № 4280-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4280-20#Text>
5. Нагайчук Н. Г. Особливості функціонування соціального страхування в умовах воєнного стану в Україні. Актуальні питання економіки та права. 2025. № 1. С. 45–56. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15579066>
6. Мульгіна О. В. Зарубіжний досвід правового регулювання соціального захисту самозайнятих осіб. Вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2023. Вип. 57. С. 312–318. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.1.55>
7. Русіна Ю. О. Актуальні проблеми соціального страхування в умовах воєнного стану. Економіка та право. 2025. № 2. С. 78–89. DOI: [10.32752/1993-6788-2025-1-285-107-117](https://doi.org/10.32752/1993-6788-2025-1-285-107-117)

8. Жовнір Т. Л. До питання гарантій самозайнятих осіб у сфері соціального забезпечення. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2020. Вип. 60. С. 79–84. DOI <https://doi.org/10.32782/2307-3322/2020.60.16>
9. Тищенко О. В., Дунаєвська Л. Г. Фізичні особи-роботодавці як учасники соціального діалогу за законодавством України. Юридичний вісник. 2023. № 72. С. 72–78. DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v6.2023.15>
10. Остапенко Л. О., Лазурко А. О., Андросюк Н. Ю., Хомич А. І. Трудові права ФОП в умовах кризових ситуацій. Академічні візії. 2025. № 42. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15489138>
11. Бондаренко О. С. Право на допомогу по безробіттю самозайнятих осіб в умовах воєнного стану // Право і безпека. 2024. № 3. С. 112–120. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.4.10>
12. Коваленко Р. І. Соціальний захист самозайнятих осіб в умовах воєнного стану: проблеми та перспективи. Право і суспільство. 2023. № 2. С. 189–196. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.2.2.66>
13. Татаренко Д. В. Актуальні аспекти реалізації соціальних гарантій в умовах воєнного стану. Актуальні проблеми права. 2025. № 2. С. 220–231. DOI: 10.33216/2218-5461/2025-50-2-220-231
14. Іванов Ю. Ф., Іванова, М. В. Моніторинг Омбудсмана України за дотриманням трудових прав працівників в умовах воєнного стану. Law and Safety. 2025. 98(3), 50–66. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2025.3.05>
15. Ковач Д. Л. Особливості трудових відносин в умовах воєнного стану: захист прав та соціальна стабільність. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2024. 67, 42–46. DOI <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2024.67.8>

References

1. Constitution of Ukraine of 28 June 1996 No. 254к/96-ВР // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1996. No. 30. Art. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (accessed: 31 March 2026).
2. Law of Ukraine “On the Collection and Recording of the Unified Contribution for Mandatory State Social Insurance” dated 8 July 2010 No. 2464-VI // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2011. No. 2–3. Art. 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text> (accessed: 31 March 2026).
3. Law of Ukraine “On Mandatory State Pension Insurance” dated 9 July 2003 No. 1058-IV // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2003. No. 49–50. Art. 376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text> (accessed: 31 March 2026).
4. Law of Ukraine “On Amendments to Certain Laws of Ukraine Regarding the Payment of the Unified Contribution for Persons Deprived of Personal Liberty as a Result of Aggression Against Ukraine” dated 27 February 2025 No. 4280-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4280-20#Text> (accessed: 31 March 2026).
5. Nahaichuk N. G. Peculiarities of the Functioning of Social Insurance under Martial Law in Ukraine. Current Issues of Economics and Law. 2025. No. 1. P. 45–56. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15579066>
6. Mulhina O. V. Foreign Experience in the Legal Regulation of Social Protection of Self-Employed Persons. Bulletin of Uzhhorod National University. Series “Law”. 2023. Issue 57. P. 312–318. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.1.55>
7. Rusina Yu. O. Current Problems of Social Insurance in the Conditions of Martial Law. Economics and Law. 2025. No. 2. P. 78–89. DOI: 10.32752/1993-6788-2025-1-285-107-117

8. Zhovnir T. L. On the Issue of Guarantees for Self-Employed Persons in the Sphere of Social Security. Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series "Law". 2020. Issue 60. P. 79–84. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-3322/2020.60.16>
9. Tyshchenko O. V., Dunaievska L. H. Natural Person Employers as Participants in Social Dialogue under the Legislation of Ukraine. Legal Bulletin. 2023. No. 72. P. 72–78. DOI: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v6.2023.15>
10. Ostapenko L. O., Lazurko A. O., Androsiuk N. Yu., Khomych A. I. Labor Rights of Individual Entrepreneurs in Crisis Situations. Academic Visions. 2025. No. 42. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15489138>
11. Bondarenko O. S. The Right to Unemployment Benefits for Self-Employed Persons under Martial Law. Law and Safety. 2024. No. 3. P. 112–120. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.4.10>
12. Kovalenko R. I. Social Protection of Self-Employed Persons under Martial Law: Problems and Prospects. Law and Society. 2023. No. 2. P. 189–196. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.2.2.66>
13. Tatarenko D. V. Current Aspects of the Implementation of Social Guarantees under Martial Law. Current Problems of Law. 2025. No. 2. P. 220–231. DOI: 10.33216/2218-5461/2025-50-2-220-231
14. Ivanov Yu. F., Ivanova M. V. Monitoring by the Ombudsman of Ukraine on the Observance of Labor Rights of Employees under Martial Law. Law and Safety. 2025. 98(3). P. 50–66. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2025.3.05>
15. Kovach D. L. Peculiarities of Labor Relations under Martial Law: Protection of Rights and Social Stability. Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Jurisprudence. 2024. Issue 67. P. 42–46. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2024.67.8>